

Téma: **SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
NEMZETKÖZI
GAZDASÁGFEJLESZTÉS**

Időszak: 2012. január

Dátum: 2012. március 28.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	3
Feltörekvő Európa.....	5
<i>Szlovákia</i>	5
<i>Csehország</i>	5
<i>Lengyelország</i>	5
<i>Bulgária</i>	6
<i>Románia</i>	6
<i>Szerbia</i>	7
<i>Horvátország</i>	7
<i>Szlovénia</i>	8
Közel-Kelet monitor	9
<i>Észak-Afrika</i>	9
<i>Levantei-térség</i>	10
<i>Öböl-menti régió</i>	12
Kína monitor	16

Vezetői összefoglaló

A nemzeti ügyek kormánya által meghirdetett és képviselt új külpolitikai irányvonalakhoz igazodik a Századvég Nemzetközi Monitorja. A monitor célja az olvasó számára rendszeresen releváns képet adni a Magyarország számára egyre fontosabbá váló régiókról. A kormány felismerte, hogy egy sikeres külpolitikához a mai nemzetközi rendszerben szükséges egyrészt a regionális kapcsolatok megerősítése, másrészt a felemelkedő keleti országokkal való új kapcsolatrendszer kialakítása. Az utóbbi érdekében hirdette meg az új kabinet a „keleti nyitás” politikáját is. A monitor ehhez az új célrendszerhez igazodva három elkülönült térséget mutat be: a kelet-közép-európai országokat, a Közel-Kelet bizonyos államait és Kínát.

A korábban köztes térségként emlegetett Kelet-Közép-Európa államai gazdaságilag az európai fejlődés és növekedés legfőbb tartalékát jelentik, és ez magával vonja politikai szerepük felértékelődését is. A régió országait már nem csak az európai integráció tárgyaiként kell számon tartani, hanem aktív, kezdeményező államokként is. Az átalakuló gazdasági rendszer és a válságokkal terhelt európai integrációs folyamat határozza meg azt az összetett viszonyrendszert mely a térség országait jellemzi. A monitor célja ezen országok kormányzati, közpolitikai döntéseinek bemutatása és elemzése. A monitor sorra veszi a szomszédos államokat, valamint további két releváns térségbeli szereplőt, Lengyelországot és Bulgáriát.

A Közel-Kelet monitor célja között szerepel, hogy bemutassa, hogy a térség különböző régiói más és más szempontból meghatározóak hazánk számára. A vizsgálatba ezen okból kifolyólag nem kerül bele a tágabb közel-keleti régió valamennyi állama. A célkitűzés ugyanis az, hogy az egyes térségek csoportokban, a magyarok számára meghatározó aspektusokat bemutatva kerüljenek ismertetésre. A monitor így négy fő részre oszlik: az első rész az Észak-Afrikai térséget foglalja magában, elsősorban Egyiptomot, azonban a vizsgálatba a nemzetközi helyzet változása révén, akár esetlegesen is belekerülhet a többi állam is. Egyiptom elsősorban, mint az arab világ fő képviselője kerül bemutatásra az ország a magyar külügy számára ugyanis elsősorban, mint legfőbb kapcsolattartó, és mint egy olyan arab állam válhat fontossá, amelynek a régióban és a nemzetközi porondon betöltött szerepe kiemelkedő.

A második rész a szűk értelemben vett Közel-Kelet országait foglalja magában, a vizsgálatban bevonható országok száma itt is változó, azonban elsődlegesen Izrael, a Palesztin Hatóság, valamint Jordánia, Libanon és Szíria. A régió jelentősége elsősorban abban áll, hogy az izraeli-palesztin konfliktus miatt ez az egész MENA-térség és a nemzetközi rend egészére nézve egy gócpontot képez. Magyarország számára fontos, hogy itt a már kialakult és erős kötelékeket erősítse, illetve újakat alakíthasson ki és megfelelő külpolitikai válaszokat adjon. Ebből kifolyólag Izrael, a Palesztin Hatóság és Jordánia kapcsán elsődlegesen a politikai erőter

változásának bemutatása illetve az országok nemzetközi kapcsolatainak havi monitoringja játszanak fontos szerepet.

A harmadik rész a releváns öböl menti országokat foglalja magában és elsődlegesen ezen országok nemzetközi gazdasági potenciálra fókuszál. Szaúd-Arábia kapcsán az ország meghatározó szerepéből kiindulva mindhárom aspektus a havi elemzés tárgyát képezi.

Külön részben kerül bemutatásra az Európai Unió és az Egyesült Államok Közel-Kelet politikája az adott hónapra vonatkozóan.

Az első Közel-Kelet monitor mint nagyobb kiterjedésű, bevezető anyag a régió bemutatását tűzi ki célul, első sorban a politika erőter és gazdasági viszonyok bemutatására kerül sor és a havi vizsgálatok ezt alapul véve erre visszautalva készülnek el.

A kínai kapcsolatok a magyar gazdaság számára jelentős segítséget nyújthatnak nem csak az államadósság finanszírozásában, hanem a válságból való kilábalásban is. Hazánkba érkező tőkeberuházások már eddig is jelentősen hozzájárultak a hazai munkahelyteremtéshez és a nyáron megrendezett csúcstalálkozó egyértelmű jele annak, hogy az ázsiai Óriás Magyarországot tekinti európai és térségbeli kapujának. Ezt a kivételes helyzetet mindeniképp érdemes kihasználni, nem csak kormányzati döntéshozóknak, hanem az üzleti köröknek is. A monitor két részre oszlik. Az elsőben sor kerül a kínai politikai erőter elemzésére. A 2012-es év különösen nagy figyelmet érdemel ilyen szempontból. Ősszel a Kínai Kommunista Párt vezetése majdnem teljes egészében lecserélődik. A kínai vezetés egy új generációjának hatalomra kerülésének lehetünk szemtanúi. A vezetőváltás – a korábbiakhoz hasonlóan – bizonyos tekintetben programváltást is hozhat. Ez nem jelenti azt, hogy a Kínában drasztikus változások várhatóak, de a fő irányvonalakon belül, a hosszabb távú tervek kivitelezésében mindenképp némi elmozdulás várható. Ezen folyamatok megértését, átlátását és az új adminisztráció meghatározó politikusainak és az ő programjuknak megismerését segíti elő a monitor első része. A monitor második részében az olvasó Kína gazdasági életével ismerkedhet meg. A bevezető monitorban az olvasó egy átfogó képet kap a kínai politikát meghatározó erőkről, a további példányokban egy havi rendszerességgel elemzést az ottani főbb eseményekről, döntésekről és azok hátteréről.

Feltörekvő Európa

Szlovákia

A szlovák kormány bejelentette, hogy az elkövetkezendő nyolc évben meg akarja szüntetni a jelenleg többnyire illegális roma telepek negyedét. Szlovákiában a roma telepek az utóbbi húsz évben megtöbbszörözödtek, általában a városi lakótelepekről kiköltöző cigány lakosság hozta őket létre a falvak, kisebb városok közelében. A legtöbb telep közműellátottsága minimális, vagy nem is létezik. Közegészségügyi szempontból évek óta ezek a legveszélyesebb területek, rengeteg, a többségi társadalomban már gyakorlatilag nem is létező járvány gócpontjai. Ezen kívül a telepek komoly akadályt jelentenek a romák társadalmi integrációjában; lakosságuk az elmúlt húsz évben teljesen elkülönült a közeli falvak, városok lakosságától. A kormány a cél megvalósítása érdekében elsősorban az uniós segítségre támaszkodik.¹

Csehország

A legnagyobb cseh ellenzéki párt, a ČSSD januárban az alkotmánybíráson megtámadta mind a 14 elfogadott reformtörvényt, amelyek az egészségügyet, a szociálpolitikát és az adópolitikát érintik. A legtöbb esetben eljárásjogi problémákra hivatkoznak, amikor az alsóházi többség azzal a céllal, hogy megtörje a szociáldemokrata frakció obstrukcióját kevesebb felszólalási lehetőséget adott az általános és részletes vitában egyaránt. Amennyiben az Alkotmánybíróság helyt adna az ellenzék kifogásainak, az egyrészt elhalasztaná a törvények elfogadását, másrészt megnövelné az amúgy is a tervek szerint nehezen tartható államháztartási hiányt.²

Lengyelország

A válság hatásainak enyhítése érdekében a lengyel kormány is szektorális különadók kivetésében gondolkodik. Ezek az új adónemek elsősorban az energetikai szektort érintenék. Már tavaly bevezették a bányászati szektorban tevékenykedő cégek nyereségére az új adónemet, most kiterjesztenék az olaj és gázszektorra is. A varsói vezetés a lépéstől jelentős bevétel-növekedést vár. A lengyel cégek azonban tiltakoznak, utalván arra, hogy a különadók profitjuk jelentős részét, egyes esetekben közel egyharmadát is elvinnék. Az intézkedések bevezetése 2012 közepére várható.

¹ http://nol.hu/kulfold/feher_szlovakiat_akarnak_a_keresztenydemokratak_-1296441

²

http://vilaggazdasagi.blog.hu/2012/01/22/lemaradas_es_felzarkozas_az_eu_atlagtol_a_visegradi_oroszagok_atlagaig

Bulgária

A radikális ATAKA parlamenti frakciója nehéz helyzetben van. Az előző hónapokban négy képviselő jelezte a frakcióból való kilépését. A párt frakciója 2009-ben 21 képviselőből állt, ez a szám csökkent le 2011 decemberére, 10 főre. A házszabály szerint egy frakciónak minimum 10 képviselőből kell állnia. 11 ex Ataka frakció tag, jelenleg független képviselő, jelezte, hogy nem tartják legitimnek Volen Sziderov személyét és amint lehetséges létrehoznák az új Ataka frakciót. A pártelnök a követelésekre összehívta a pártkongresszust, ahol kizárták a Sziderov leváltását támogató, Európa Parlamenti képviselőt Dimitar Sztojanovot és megerősítették a pártelnök pozícióját. A korábban második legerősebb bolgár párt folyamatosan veszít népszerűségéből, a legutóbbi elnökválasztáson Volen Sziderovnak mindössze a szavazatok 3, 64 százalékát sikerült megszereznie. A négy képviselő bejelentésével egy időben, Kalina Kroumeva képviselő bejelentette, hogy ő is kilép a pártból és a kormányzó GERB-hez csatlakozik. Ha az ATAKA parlamenti frakciójából még egy képviselő távozik az a párt bukását is okozhatja.³

A vizsgált hónapban, ahogy a korábbiakban is, napirenden maradt Bulgária energiaellátásnak kérdése. A hónapban született döntés a palagáz kémiai utón való kitermelésének moratóriumáról. A GERB-kormány támogatta korábban a palagáz ilyen módon való kitermelését, hiszen a palagáz használata környezetkímélőbb, mint egyéb energiaforrásoké. A palagáz kinyerése azonban káros a környezetre. A káros hatások elkerülése végett több hónapja tüntettek helyi lakosok és környezetvédők azért, hogy a kormány ne engedje az amerikai Chevron vállalatnak a palagáz kitermelését. Végül a kormánypárti képviselők megszavazták a moratóriumot, azonban a törvény értelmében, ha a Chevron vagy egyéb vállalkozó környezetkímélő kinyerési technológiával áll elő azt engedélyezni fogják.⁴

Románia

A román alkotmánybíróság januári döntésében alkotmányellenesnek nyilvánította a kormány azon szándékát, hogy 2012 novemberében egyszerre tartsanak az országban önkormányzati és parlamenti választásokat. A választások összevonásának jogszerűségét megkérdőjelezve az USL fordult a taláros testülethez. Az alkotmánybíróság nem az egész törvényt, csupán annak egyes passzusait nyilvánította az alkotmányba ütközőnek. A kormány indoklása szerint a választások összevonásának több előnye van. Az egyik legfőbb érv, hogy az állam így pénzt spórol meg, másrésről minden bizonnyal így többen vennének részt a parlamenti választásokon.⁵

³ <https://www.stormfront.org/forum/t859211/>

⁴ <http://www.reuters.com/article/2012/01/17/us-bulgaria-shalegas-chevron-idUSTRE80G18J20120117>

⁵ <http://www.economist.com/blogs/easternapproaches/2012/01/corruption-romania>

Szerbia

Szerbiára is hatással van az európai adósságválság újabb hulláma. Történelmi mélypontra süllyedt a foglalkoztatottak száma. Az országban 1.743.411 személynek van munkája. A munkanélküliség pedig 23, 8 százalékos. A šumadijai régióban és Vajdaságban a legnagyobb a foglalkoztatottak százalékaránya: az előbbiben 37, 7, míg az utóbbiban 35, 1. Az első negyedéves 3, 7 százalékos növekedést követően éves összevetésben a második negyedévben már csak 2, 4, a harmadikban pedig 0, 5 százalék volt a növekedés. A GDP-bővülés a negyedik negyedévben éves összevetésben 0, 8 százalékos volt. Az államadósság közelít felső határához: a bruttó hazai össztermék 44, 4 százaléka, de a költségvetési rendszert szabályozó törvény szerint az államadósság nem lehet több a GDP 45 százalékánál.

Mirko Cvetković kormányfő a pénzügyi stabilitás garanciájának tekinti az IMF-fel kötött együttműködést. Szerbia előző, 3, 9 milliárd dolláros hitel megállapodása 2011 áprilisában járt le. A Nemzetközi Valutaalap által 2009-ben jóváhagyott makrogazdasági pálya szerint 2015-re 1 százalékra lehet csökkenteni a hiányt, miközben a kiadások GDP-hez mért arányát 49-ről 38 százalékra csökkentik. Augusztus végén a kormány és az IMF 18 hónapra szóló elővigyázatossági készenléti hitelszerződést kötött. Az IMF szeptember 30-án hagyta jóvá az 1, 5 milliárd dolláros hitelmegállapodást, melynek feltételül többek között a 2011-es költségvetés felülvizsgálatát szabta. ⁶

Horvátország

Horvátországot különösen súlyosan érintette a világgazdasági válság. 2009-ben 6 százalékkal csökkent a nemzeti össztermék, de 2010-ben is 1, 2 százalékos visszaesést regisztráltak. 2011 első negyedévében éves összehasonlításban 0, 8 százalékkal csökkent, és csak a második negyedévben növekedett újra a GDP, éves összevetésben 0, 8 százalékkal. A harmadik negyedévben lassult a bővülés üteme: az előző év ugyanazon időszakához viszonyítva 0, 6 százalékra, de ez is csak annak köszönhető, hogy turisztikai szempontból igen sikeres év volt. 2011-ben a GDP-bővülés várhatóan 0, 5 százalék alatt marad, 2012-ben pedig – az európai adósságválság hatására – nagy valószínűséggel újra recesszióba esik a horvát gazdaság. Az államháztartás hiánya 2011-ben meghaladja a GDP 5 százalékát, és 2012-ben is hasonló értékre lehet számítani. A munkanélküliség is nőtt, az októberi adatok szerint elérte a 17, 4 százalékos szintet. ⁷

⁶ <http://www.reuters.com/article/2012/01/27/idUSL5E8CR3SW20120127>

⁷ <http://www.emergingmarkets.org/Article/2966293/Eastern-Europe-slowdown-warning-belies-recession-risks.html>

Szlovénia

A konszenzuális szlovén politika számára igen nagy kihívást jelent, hogy az elhúzódó világgazdasági válság gyorsan változó körülményei között időben megfelelő válaszokat adjon a kihívásokra. Mindezen a parlamenti választás is csak részben segített. Ötpárti jobbközép kormány alakul az SDS, a DLGV, az SLS, az NSi és a DeSUS részvételével. A szakpolitikákban számos eltérő álláspont jelenik meg, így nehézséget jelenthet összeegyeztetni programjaikat, ráadásul a DeSUS a nyugdíjak terén köti meg a kormány kezét, de a balközép alternatívánál mégis koherensebb képet mutat a kormányprogram. Az SDS piacpárti reformokat készít elő, a DLGV pedig adócsökkentést szorgalmaz, különösen a munkát terhelő adók terén.

A szlovén parlament a Moody's leminősítése után, december 23-án megszorító intézkedéseket fogadott el. A 65 millió eurós megtakarítást lehetővé tevő csomaggal a következő fél évre a tavalyi szinten fagyasztanak be számos állami kiadást. A kiadások bizonyos körének befagyasztásához a közsféra bérei, a nyugdíjak és a szociális kiadások befagyasztása társul. ⁸

⁸ <http://balticworlds.com/in-slovenia-2011/>

Közel-Kelet monitor

Észak-Afrika

Egyiptom az „Arab tavasz” által érintett államok közül az egyik legjelentősebb, hiszen a Mubarak-rezsim bukása óta eltelt évben dacára a számos utcai erőszakos hullámnak, sikerült megtartani a szabad választásokat és január végén összeállt a parlament alsóháza (Madzsulisz as-Sa’ab). Beigazolódtak azon előrejelzések, melyek szerint jelentős hatalomhoz jutottak a mérsékeltbb iszlamista erők. A november óta tartó választások eredményeképp az iszlamista pártok kétharmados többséggel rendelkeznek. A választásokat a Muszlim Testvérek politikai formációja, a Szabadság és Igazságosság Pártja nyerte meg, ők a mandátumok több mint 40 százalékát szerezték meg a 498 tagú alsóházban. A második helyen a radikálisabb szalafista-iszlamista párt az An-Núr (A fény) végzett. A harmadik helyet a liberálisnak nevezhető Wafd szerezte meg. A két iszlamista párt koalíciója révén az alsóházban kétharmados hatalmat szereztek. A törvényhozásnak még csak az alsóházát választották meg, amelynek legfőbb feladata az alkotmányozás elindítása. Az átmeneti katonai kormányzásnak minden bizonnyal vége, hiszen az eddigi kvázi vezető Huszein Tantávi tábornok átadta a hatalmat az egyiptomi parlament alsóházának. A felsőház megválasztására februárban kerül sor, az elnökválasztást nyáron tartják. Az egyiptomi politikai erőter mindenképp történelmi pillanatok előtt áll, hiszen a diktatórikus rezsim bukása óta először tartottak szabad választásokat és egy új politikai rendszer felépítése a jelenlegi politikai erők célja. Kérdéses az ország ideológiai irányváltása, ami mindenképp fontos lehet az Egyiptommal kapcsolatot tartó államok számára. Noha úgy tűnik a mérséklődő Szabadság és Igazságosság pártja valóban felhagyott a radikálisabb szölamokkal és a demokratikus működést, mint célt és nem esetleges eszközt tartja szem előtt, az iszlám szalafita ágához tartozó radikális csoport az An-Núr parlamentbe való bejutása révén egy olyan erő vehet részt az alkotmányozásban, mely nyíltan vállalja abbéli meggyőződését, miszerint a demokratikus berendezkedés csupán eszköz az iszlám állam megvalósításához. Változást az elnökválasztás hozhat, hiszen révén Egyiptom elnöki rendszer, az elnök személye lehet olyannyira meghatározó, hogy háttérbe kerüljenek a parlamenti radikális erők. A miniszterelnök jelenleg a katonai tanács által megválasztott Kamal Al Gazúri, aki a Mubarakéra alatt is töltött be miniszterelnöki pozíciót.⁹

Egyiptom gazdasági és diplomáciai irányvonalának kérdése még nem tisztázott, az ország gazdasági helyzete a több mint egy éve tartó instabilitás miatt nehéz, kérdéses az ország regionális szerepe. Egyiptom egyike volt azon közel-keleti államoknak, amelyek fenntartottak diplomáciai kapcsolatot Izraellel, ezért szerepe a közel-keleti békefolyamatban is

9

http://kki.gov.hu/download/e/8a/b0000/Kulugyi_Szemle_2012_01_Az_%E2%80%9Earab_tavaszi%E2%80%9D.pdf

meghatározó volt. A romló gazdasági helyzet következményeképp az egyiptomi vezetőség 2011 őszén kijelentette, hogy felveszi a kapcsolatot a Nemzetközi Valutaalappal egy lehetséges 3, 2 milliárd dolláros hitelcsomagért, amelyet aztán az észak-afrikai ország mégsem vett igénybe.¹⁰

Levantei-térség

Izraelben 2009-ben tartották a legutóbbi parlamenti választásokat. A Likud vezetésével nagykoalíciós kormányzat jött létre, jobboldali dominanciával. A 120 tagú Knesszetben a kormánykoalíciónak 69 helye van. A koalíció tagja a centrista Ha-Acmaut (Függetlenség Párt), a szélsőségesen nacionalista Jisrael Betenu (Izrael a Mi Hazánk), több vallásos párt, mint a SaSz, a Ha-Bajt Ha-Jehudi (Zsidó Otthon), a Ha-Ihud Ha-Leumi (Nemzeti Egység), Jahadut HaTora Ha-Meuhedet (Egyesült Tóra Judaizmus) és az Am Salem (Egységes Nép). A legnagyobb ellenzéki párt a centrista Kadima (Előre), illetve ellenzéki szerepben jelentősek a hagyományos baloldali pártok, mint a Munkapárt és a HaDaS és az izraeli palesztin pártok pártszövetsége (Egyesült Arab Lista- Ta'al). A koalíció stabilitása, megalakulása óta többször megingott, azonban úgy tűnik az ellenzék gyenge. A következő parlamenti választásokat 2013-ban tartják, azonban nem kizárt az előrehozott választások lehetősége.¹¹

A legmeghatározóbb politikai napirendi pontok Izraelben az elkövetkező hónapokban a palesztinokkal való közvetlen tárgyalások lehetőségének kérdése, egy esetleges Irán elleni támadás és az arab tavasz által okozott változások a régióban. A politikai erőteret megvizsgálva úgy látszik a társadalmi megosztottság, elsősorban a vallásos-szekuláris konfliktus megerősödése mögött az állhat, hogy az izraeli pártok elkezdtek készülni a következő parlamenti választásokra. A legfrissebb közvélemény-kutatási adatok szerint, akár a kormányzó Likud és személyesen a miniszterelnök Benjamin Netanjahu érdeke is lehet az előrehozott választás. Különösen fontos a politikai erőter vizsgálata kapcsán az izraeli külpolitikai irányvonal megvizsgálása.

Az elsősorban a biztonságpolitikával kapcsolatos napirendi pontokon kívül januárban is napirenden maradt a gazdaság stabilizálásának kérdése, továbbá a szociálpolitikai kérdések. Nemzetközi nyomásra úgy tűnik februárban elmozdulás várható a több éve megakadt közvetlen tárgyalások tekintetében, hiszen a vizsgált hónapban Jordán közvetítéssel megelőző egyeztetések zajlottak a két fél között. A Knesszetben az idei költségvetés tárgyalása kapcsán a miniszterelnök kiemelte, hogy hat százalékkal kívánja növelni a védelmi kiadásokat, mindez pedig az Iránnal való konfliktusos viszony miatt szükséges.¹²

¹⁰

http://kki.gov.hu/download/2/9a/b0000/Kulugyi_Szemle_2012_01_Az_alatval%C3%B3s_%C3%A9s_az_%C3%A1llamok.pdf

¹¹ <http://www.theguardian.com/world/2012/jan/31/syria-arab-league-united-nations>

¹² <http://972mag.com/knesset-passes-controversial-bill-on-prolonged-detention-of-asylum-seekers/32487/>

A gazdaságot tekintve kijelenthető, hogy az izraeli gazdaságot is megviselte a globális válság, továbbá az arab tavasz által létrejött bizonytalan helyzet. Az izraeli vezetőségnek elsősorban a következő hónapokban a kül- és belpolitikai nehézségekkel kell megküzdenie, mivel a gazdaság hosszabb távú növekedését a magas szintű technikai innováció, a jelentős K+F szektor biztosítani tudja, és ezt erősíti a földgáz kitermelésének jelentősebbé válása.

Palesztin Hatóság

A Palesztin Nemzeti Hatóság politikai berendezkedése 1994-es létrejötte óta sokat változott. A Palesztin Hatóság gyakorlatilag egy fél-elnöki, sok-pártrendszerű köztársaság modellje, ahol a jogalkotó hatalom a Palesztin Törvényhozó Tanácsé (PLC) és az elnök erős jogkörökkel rendelkezik. A Palesztin Hatóság elnöke Mahmud Abbasz, annak ellenére, hogy mandátuma lejárt 2009-ben, azonban azóta nem sikerült választásokat tartani. Mahmud Abbasz szerepét azonban 2006 óta a Gázai-övezetben, a Hamasz színrelépése miatt nem ismerik el, gyakorlatilag egy kvázi kéthatalmi struktúrát alakítottak ki. A 132 tagú PLC-t közvetlenül választják, azonban ennek határozóképesége 2007 óta kétséges, ugyanis a PLC számos tagja nem tud megjelenni az üléseken. A pártrendszert tekintve kijelenthető, hogy számos párt, politikai formáció létezik a Hatóság területén és azon kívül is. A Palesztin Felszabadítási Szervezet (PFSZ, PLO) ernyőszervezetként funkcionál, a Hamasz és az Iszlám Dzsihád mind a PFSZ-en kívüli erők.¹³

A legfontosabb napirendi pont a Palesztin Hatóság területén januárban még mindig a 2011 októberében elnyert UNESCO tagság. A palesztin kormány 2011 augusztusától kezdve diplomáciai hadjáratba kezdett, hogy az ENSZ Közgyűlése és az ENSZ BT fogadja el az önálló palesztin állam létezését. A palesztin fél lépései a nemzetközi közvéleményt jelentősen megosztották. Az izraeli fél válaszul az egyoldalúnak vélt diplomáciai manőverezésre befagyasztotta az izraeli termékek és szolgáltatások után fizetett adók visszautalását és egyéb pénzkifizetéseket a Hatóság számára. Az effajta gazdasági szankció különösen érzékenyen érintheti a valójában önállóan működésképtelen palesztin gazdaságot, hiszen a Hatóság általában ezekből fizeti a köztisztviselők bérét, akik a Nyugat-part munkavállalóinak jelentős hányadát teszik ki. A palesztin állam elismerésének kérdése azonban egyre problémásabb, az Egyesült Államok vétóján kívül az ENSZ BT vizsgálóbizottsága megállapította, hogy az egységkormányzás hiánya miatt nincsenek megfelelő feltételek egy életképes államszerkezet létrejöttéhez. Minden bizonnyal a következő hónapok legfőbb napirendi pontja a Hamasz és a Fatah közötti megállapodás kérdése lesz, a felek ennek érdekében megtették már az első szimbolikus lépéseket, amelyeket Izrael sorra ellenez és megtorol.

¹³ <http://electronicintifada.net/blogs/adri-nieuwhof/israel-steps-its-persecution-palestinian-lawmakers>

A napirendet továbbra is meghatározza a palesztin állammal kapcsolatos ENSZ döntések illetve a Nyugati parti telepek kérdése. A vizsgált hónap elején a Palesztin Pénzügyi Hatóság ugyanis úgy tűnik keresi annak lehetőségét, hogy valódi központi bankká alakuljon át, ennek érdekében a PMA csatlakozott 2011 szeptemberében a Világbank RAMP programjához, amely felügyeli az együttműködést a többi állam központi bankjával. A PMA 2010-ben megkezdte az együttműködést az Izraeli Központi Bankkal is. A következő hetekben minden bizonnyal a Fatah és a Hamasz kapcsolatának normalizálódása illetve az erre adott izraeli válaszlépések fogják uralni a napirendet. A két szervezet közeledését Izrael nem nézi jó szemmel, a vizsgált hónapban, hogy ennek hangot adjon az izraeli vezetés letartóztatta a PLC Hamasz tagságú elnökét.¹⁴

Öböl-menti régió

Szaúd-Arábia abszolút monarchia, melynek élén az Asz-Szaudi királyi dinasztia áll. A jogrendszer a sarián, illetve egy 1992-ben elfogadott Alaptörvényen nyugszik. Nem létezik választott törvényhozás, helyette jelentősen kevesebb jogkörrel 1993-ban létrehozták a Súra-tanácsot, amely a király 150 fős tanácsadó testülete. A Súra legfőbb funkciója, hogy a fontosabb döntések előtt az uralkodó megvitathatja a kérdéses pontokat a tanács tagjaival. A király 2005 óta Abdullah bin Abdel-Aziz al-Szau. A szaúdi kormányzat egyszerre tölt be törvényhozói és végrehajtói jogköröket az élén maga az uralkodó áll. Szaúd-Arábiában nem léteznek pártok. A király tölti be a miniszterelnök illetve a legfőbb gazdasági döntéshozói funkciókat, hatalmának bizonyos egyensúlyt a vallási klérus képez. A királyi család tagjai a politikai életben különböző támogató körrel politikai frakciókat alkotnak, ezen csoportok közül egyesek meglehetősen kritikusak a jelenlegi vezetéssel, ideológiailag közelebb állnak a Muszlim Testvérekhez. Az előző hónapokban a szaúdi vezetésnek számos nehézséggel kellett megküzdenie, az arab tavasz ugyanis a szaúdi társadalomban is felszínre hozta a kritikus erőket, akik a demokratikus folyamatok előmozdítását tűzték ki célul. Mindez számos alkalommal összefonódott a szociális problémákkal, ugyanis a gazdasági válság a szaúdi társadalom szegényebb rétegeit is érzékenyen érintette. Az előző hónapban a gazdasági szférában a királyi vezetés teret engedett a technokraták új generációjának, akik gazdasági nyitást céloztak meg.¹⁵

A nemzetközi olajkereslet ingadozása kihat a szaúdi gazdaságra, továbbá jelentős veszélyforrást képez az Irán által is biztosított olajellátási rendszer esetleges felbomlása. 2011 decemberében ugyanis az iráni vezetés kijelentette, hogy a nyugati szankciókra válaszképp leállíthatja a Hormuzi-szoroson keresztül menő olajszállítást. Ez joggal tölti el

¹⁴ <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=41051#.VXa26vntmko>

¹⁵

<http://www.mofa.gov.sa/sites/mofaen/ServicesAndInformation/news/statements/Pages/NewsArticleID119487.aspx>

aggodalommal a szaúdi vezetőséget, hiszen Szaúd-Arábia, az Emirátus és Kuvait olajexportja szinte egészében ezen keresztül zajlik. A vizsgált hónapban a szaúdi vezetés kijelentette, hogy növelni szándékozik az olaj hordónkénti árát, ennek háttérében az országban lévő társadalmi elégedetlenségek miatti megemelt szociális kiadások állnak. A vezető arab államot ugyanis nem hagyták ki teljesen az arab forradalmi hullámok, több tüntetésre került sor. 2012-ben fogják megtartani a második helyhatósági választásokat az országban.¹⁶

A szaúdi Központi Statisztikai Hivatal előzetes felmérései szerint a szaúdi gazdaság a 2011-es év során jelentős mértékben 6, 8 százalékkal nőtt. Annak ellenére, hogy az ország gazdaságának mintegy 90 százalékát az olajexport teszi ki, ami jelentősen ki van téve a világpiaci trendek változásainak, középtávon prognosztizálható, hogy az arab állam potenciális szerepet fog betölteni a gazdasági válság kezelésében.

Kuvait alkotmányos monarchia, melynek élén az emír áll, akit az Asz-Szabah dinasztia választ. 2006 óta az emír Szabah al-Ahmed al-Dzsabr al-Szabah sejk. Az ország jogrendszerét az 1962-es alkotmány szabályozza, amelyet csak emíri rendelet módosíthat. A törvényhozás egykamarás, 50 plusz 15 fős Nemzetgyűlés. A Nemzetgyűlés munkáját emíri rendelet felfüggesztheti, erre az ország történetében hat alkalommal került sor, legutóbb 2011-ben. Az országban nincsenek politikai pártok, azonban különböző politikai (vallási) csoportosulások léteznek, a következő választásokat február elején fogják tartani. A kormány élén a miniszterelnök áll, akit az emír választ. Az arab világban végbemenő forradalmi hullám az Öböl-menti országban is életre hívott kisebb hatalomellenes erőket, azonban ezek jelentősége elenyésző. A legfőbb politikai napirendi pontnak a parlament felosztása révén kiírt februári választások jelentik. A Nemzetgyűlésben jelenlévő legfőbb politikai blokkok között találhatók iszlamista és liberálisabb csoportok, a legtöbb „képviselővel” az iszlamisták rendelkeznek. Kérdéses lehet, hogy a jövőben feloldódik-e a királyi család és a parlament közötti feszültség. A társadalmat ezen kívül jelentős vallási megosztottság is jellemzi, amely hol kevésbé, hol nagyobb heveséssel jelentkezik a síiták és a szunniták között. Kuvait hosszabb távú gazdasági teljesítményét az olajkereslet nemzetközi ingadozása határozza meg. A gazdasági kihívások leküzdése révén, noha a politikai berendezkedés tekintetében kisebb változások megvalósulhatnak, az uralkodó dinasztia pozíciója stabilnak mondható.

Bahrein is alkotmányos monarchia az Öböl-menti országok közül a vallásilag leginkább megosztott. A társadalom csaknem kétharmada az iszlám síita ágához tartozik, ennek ellenére elsősorban az erős szaúdi szomszéd támogatását élvezve a szunniták kezében összpontosul a hatalom. Az állam élén Hamad bin Iza al-Khalifa áll 1999 óta. A törvényhozás kétkamarás a Képviselőházból és a Súrából áll. A Képviselőház 40 tagját választják, a Súra tagjait a király nevezi ki. Bahreinben nincsenek politikai pártok, azonban 2001 óta létre lehet hozni politikai közösségeket. A legnagyobb ellenzéki politikai közösség az Al-Wefaq nemzeti

¹⁶ <http://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Saudi-Arabias-Rising-Domestic-Oil-Consumption-To-Threaten-Exports.html>

iszlám síita közösség. A miniszterelnök Khalifa bin Szalman al-Khalifa. Bahrein kapcsán különösen érdekes lehet az arab demokratikus hullám által kiváltott társadalmi elégedetlenség kérdése, hiszen a többségében síita társadalom számos alkalommal adott hangot azon meggyőződésének, mely szerint a szunnita kisebbség uralkodik a társadalom felett.¹⁷ A szaúdi beavatkozás a kemény kézzel levert utcai események kapcsán felveti azt a kérdést, hogy ha Szaúd-Arábia, mint szunnita nagyhatalom beavatkozik az ország belügyeibe, mennyire várható hasonló lépés Irán részéről. A bahreini ellenzék jövője több okból kifolyólag tűnik kiemelkedőnek a régióban. Elsősorban a tömegdemonstrációk számarányához képest a karhatalom az elejétől kezdve a lehető legradikálisabb lépéseket alkalmazta, továbbá a vallásilag megosztott társadalom közötti ellentét, Szaúd-Arábia és Irán esetleges beavatkozása révén nemzetközi színezetet is kaphat. Napirenden szerepel az országban egyre magasabb munkanélküliség kérdése, melynek csökkentését a kormányzat célul tűzte ki. Január közepén az uralkodó kijelentette, hogy kezdeményezni fogja az alkotmány megreformálását, azzal a céllal, hogy erősítse a parlament jogkörét. A reformok révén kiegyensúlyozottabb kapcsolat jöhetne létre Bahreinben a törvényhozó és a végrehajtó hatalom között. Egyesült Arab Emírátságok

Az Egyesült Arab Emírátságok hét emírátság föderációja. A föderáció működését az 1971-ben elfogadott alkotmány szabályozza. A törvényhozás az egykamarás Nemzeti Tanács 20 kinevezett és 20 választott tagjából áll, akik képviselik a hét emírátságot, valamint alkotmányozó jogkörökkel is rendelkeznek. Az állam élén a Legfelsőbb Tanács áll, amely a hét emírátságot jelenti, akik maguk közül választják meg az Emírátságok elnökét. 2004 óta Abu Dhabi emírátsága Sheikh Khalifa bin Zajed al-Nahjan az emírátságok elnöke. A kormányt a Legfelsőbb Tanács nevezi ki, ügyelve arra, hogy mind a hét emírátság képviselői kapjanak miniszteri pozíciót. A legutóbbi kabinet 2008-ban lett kinevezve. Az „arab tavasz” nyomán elsősorban Abu Dhabiban zajlottak tüntetések, azonban az uralkodó hatalmát úgy tűnik, ez nem ingatta meg, hiszen ellentétben a többi országgal jelentős szociális elégedetlenséggel ez nem kapcsolódik össze. Arra azonban a következő hónapokban még van a lehetőség, hogy a hatalmat Sheikh Khalifa bin Zajed al-Nahjan átruházza Sheikh Mohammed bin Zajed al-Nahjan trónörökös számára. Az Emírátságokban lényeges hatalmi váltásra tehát nem kell számítani, hiszen a jelenlegi uralkodó családot támogatja a többi emírátság is. A nagyobb politikai képviselet kérdése azonban minden bizonnyal napirenden marad, főleg ha a vezetés csökkenti a támogatásokat, és ha nő az infláció. Külpolitikai tekintetben az Emírátságok a vizsgált hónapban is a nyugattal és egy időben Iránnal harmonikus kapcsolat fenntartását tűzte ki célul. A gazdasági válság miatt az Emírátságok különös figyelmet szentelnek annak, hogy megvédjék a bankszektort illetve, hogy a befektetők ne veszítsék el bizalmukat elsősorban az ingatlanpiacon. Az Emírátságok vezetősége aggodalommal figyeli a radikális iszlám megjelenését. Az előző hónapban például felmerült, hogy 6 személytől elveszik az

¹⁷ <http://www.ibtimes.co.uk/bahrain-wefaq-hezbollah-iran-287879>

állampolgárságot, mivel úgy vélték azok köthetőek a Muszlim Testvérek szervezetéhez. Az Emirátusok gazdasága számára a magas olajárak kedvezőek maradnak a közeljövőben, azonban az ingatlanpiacnak számos nehézséggel kell megküzdenie. A vizsgált hónapban az Emirátusok pénzügyi tekintetben szorosabbra fűzte a kapcsolatot Oroszországgal. A megállapodás értelmében, Oroszországban a bevételekre kivetett adót, míg az Emirátusokban a járulékos és társasági adót engedik el. A Hormuzi-szoros ügye releváns az Emirátusok számára is, ezzel kapcsolatban bejelentették, hogy 2012 nyarára működképesé válhat egy új olajvezeték így kikerülhetővé válna a szoros.

Kína monitor

A Kínai Népköztársaság jelenlegi közjogi formáját az 1982-es új alkotmány teremtette meg. Mao Ce Tung 1976-os halála után egy rövid ideig utódlási harcok folytak, majd Deng Xiaoping megerősítve hatalmát, és befolyását keresztülvitte az intézményi reformokat. Azóta csak kisebb változások mentek végbe a közigazgatásban. A személyi kultusz újabb kialakulása szinte lehetetlen a jelenlegi szabályozás szerint. Kínában inkább intézményi lojalitásról beszélhetünk.

Kínában alapvetően három hatalmi struktúráról beszélhetünk: a Kínai Kommunista Párt, az államigazgatás és a Hadsereg. A klasszikus hatalmi ágak jelen vannak, de nincsenek szétválasztva, és teljesen, vagy részben a párt irányítja őket. A következőkben ezek kerülnek bemutatásra.

A Kínai Kommunista Párt

A Kínai Kommunista Párt (KKP) szervezetileg is átalakult a '80-as években, jelenleg a világ legnagyobb pártjaként tartják számon, több mint 80 millió tagja van.

Hivatalosan a KKP fő szerve Nemzeti Kongresszus, amely ötévente ülészik. A 2000 tagú testület választja meg a párt főtitkárát és meghatározza programját. Ezen kívül megválasztja a Központi Bizottságot, amely 198 főből álló testület. Gyakorlatilag szélesebb jogkörökkel rendelkezik, mint a Kongresszus. Megválasztja a Központi Bizottság Politikai Bizottságát (PB), a Párt Titkárságát, a Párt Központi Katonai Bizottságát és a Központi Ellenőrzési és Fegyelmi Bizottságot.

A már említett Politikai Bizottság 22 főből álló testület. Tagjai a párt felső vezetését alkotó kilenc fő, az őket hamarosan váltó politikusok, és egyéb befolyásos tagjai a KKP-nek.

A tényleges hatalom a Politikai Bizottság Állandó Bizottságának kezében van. A 9 tagú testület tagjai határozzák meg az összes állami szerv programját. A tagok között szigorú hierarchia uralkodik, mindenkinek van egy „sorszám”, amely meghatározza, hogy hanyadik számú vezetője a pártnak.

Az első számú vezető, egyben a pártfőtitkár Hu Jintao. Hu emellett a Kínai Népköztársaság elnöke és a Központi Katonai Bizottság elnöke is. Személyében egyesül a három hatalmi pólus, a KKP, az Államigazgatás és a hadsereg irányítása. Pártfőtitkárrá 2002-ben választották, és ezzel kezdetét vette a kínai vezetők 4. generációjának a korszaka, más néven a Hu – Wen adminisztráció. Idén lejár második ciklusa is, így az általa betöltött összes pozíció változás várható.

A kettes számú tagja az Állandó Bizottságnak Wu Bangguo, aki egyben a Központi Bizottság titkára és a törvényhozó testületként funkcionáló Országos Népi Gyűlés Elnöke is. Az ő

feladata alapvetően annak a felügyelete, hogy az alkotmány és a szokás alapján járjanak el az egyes pozíciók betöltésénél.

A sorban a harmadik a tavaly Magyarországra is ellátogató Wen Jiabao miniszterelnök. Wen esetében fontos megjegyezni, hogy személyes karizmájának köszönhetően gyakran tekinthető a második számú vezetőnek.

Az Állandó Bizottság tagjai között érdemes megemlíteni az 5-ös számú Li Changchun-t, ugyanis ő a felelős a kínai propagandáért. Hozzá hasonlóan csak pártbeli szerepet betöltő személy a 9-ik, Zhou Yongkang is, aki a belső védelmi erőket irányítja.

A következő időszakban a PB két legfiatalabb tagja Xi Jinping (6-os számú) és Li Keqiang (7) várhatóan fokozatosan előtérbe kerül. Az Állandó Bizottság tagjai rendszerint 68. életévüket elérve lemondanak tisztségeikről. Ez nagyjából egybeesik az idén őszre tervezett Kongresszussal is. Xi és Li a legfiatalabbak, és várhatóan ők lesznek Kína új vezetői. Előreláthatólag Xi-t jelölik főtitkárnak. Személyének kiválasztása már évekkel ezelőtt megkezdődött. Öt éve ő vezeti a párt Titkárságát és a Központi Szervezeti Osztályt. Utóbbi a KKP azon szerve, amely tagsági ügyekben dönt, valamint itt történnek meg a fő jelölések az összes államigazgatási és katonai szervezet élére. A sorban őt követő Li Keqiang, lesz várhatóan az új miniszterelnök. Várhatóan a Xi – Li adminisztráció lesz a kínai vezetés ötödik generációja. Az ÁB többi tagjai előreláthatólag a Politikai Bizottság tagjaiból fognak kikerülni.

A Kínai Kommunista Párton belül két fő érdekcsoport, frakció van. Az egyik az úgynevezett Sanghaji Klikk. Korábban ez volt a meghatározó csoportosulás a KKP-n belül. A korábbi főtitkár, Jiang Zeming volt hosszú éveken keresztül a vezetője. Jelenleg Wu Bangguo, az Állandó Bizottság második embere vezeti a frakciót. A másik csoport az úgynevezett Qinghua Klikk, amely inkább a vidéki politikusokból áll. A jelenlegi elnök, Hu Jintao és a várható utódja, Xi Jinping is ennek a frakciónak a tagja. A párton belül nagyon vigyáznak arra, hogy a belső ellentétek ne kerüljenek a felszínre, így a társadalom gyakran csak Kongresszusok idején vesz tudomást a szembenállásról.

A KKP-n kívül működik még néhány párt Kínában, de ezek gyakorlatilag a vezető politikai erő szatellitjei.¹⁸

A hadsereg

A Kínai Népi Felszabadító Hadsereget 1927-ben alapították, mint a KKP félkatonai szervezetét. Így kezdetektől fogva nem az állam, hanem a párt felé lojális. Ez a viszony máig fennáll. Kínában a hadsereg felett klasszikus értelemben vett civil kontroll nincs. A hadügyminisztérium csupán külföldi tárgyalásokon képviseli a katonai erőket, és ott is általában csak szakmai kérdések terén. A KKP-n belül működik a Központi Katonai Bizottság.

¹⁸ <https://www.modernhistoryofchina.com/>

A testület elnökét tekintik Kína legbefolyásosabb emberének. Jelenleg Hu Jintao tölti be ezt a funkciót is, amelyről várhatóan ősszel lemond, hogy átadja a helyet az új főtitkárnak. A pozíció erejét jelzi az a tény, hogy annak idején Deng Xiaoping hosszú éveken keresztül nem töltött be más tisztséget, csak ezt; ennek ellenére meghatározó személye volt a kínai politikának.

Kínában működik az említett Bizottsággal párhuzamosan egy azonos nevű testület az államigazgatáson belül. Különbözőbb jogkörei nincsenek, és tagsága is csak annyiban különbözik, hogy oda adott esetben meghívhatnak olyan embereket is, akik nem tagjai a KKP-nek.

Az államigazgatás

Kína esetében az államigazgatás alatt értendő mind a három klasszikus hatalmi ág.

A törvényhozás fő szerve az Országos Népi Gyűlés (ONGY). Közel 3000 tagját 5 évre választják, és évente csak kétszer ülésezik. Ülései során fogadják el a fontosabb törvényeket és választják meg a fő állami tisztségviselőket. Bizonyos esetekben a képviselők 1/5-ének a kérésére rendkívüli ülést lehet tartani. A képviselőknek csak a 2/3 a tagja a KKP-nek. Itt azonban fontos megjegyezni, hogy minden képviselőjelölt személyéről is a Kommunista Párt dönt. Az ONGY-ben képviselve van az 57 nemzeti kisebbség is, valamint Hong Kong, Makaó és Tajvan számára is külön mandátumok vannak.¹⁹

Az ONGY általában csak jóváhagyja a KKP döntéseit, de az utóbbi 15 évben már többször került sor arra, hogy az eredeti javaslaton módosítottak, vagy azt felülírták, sőt elutasították. Az Országos Népi Gyűlés ülésszakai között az Állandó Bizottság (nem azonos a KKP Politikai Bizottságának Állandó Bizottságával) látja el a törvényhozói feladatokat. Ez egy szűkebb, 160 fős testület, amely folyamatosan ülésezik.

A végrehajtó hatalom élén a Népköztársaság Elnöke áll, jelenleg Hu Jintao. Az elnököt az ONGY választja öt évre, törvényileg is ki van kötve, hogy maximum egyszer választható újra. Az ONGY ezt általában a főtitkár megválasztását követő év tavaszán teszi meg. Az elnök közvetlen munkatársai az alelnökök és a miniszterelnök. A pozíciót betöltő személynek ebben a minőségben többnyire reprezentatív jogkörei vannak. A legjelentősebb a miniszterelnök kinevezése (szintén öt évre, maximum két ciklusra).

A Miniszterelnök (Wen Jiabao) vezeti az úgynevezett Államtanácsot, amely gyakorlatilag Kína kormánya. A kormány a miniszterelnökön és minisztereken kívül miniszterelnökhelyettesekből, és a közvetlenül a kormányhoz tartozó hatóságok vezetőiből áll. Jelenleg négy miniszterelnök-helyettes van, 22 minisztérium és öt hatóság – ez a szűkebb

¹⁹ <http://www.asiathways-adbi.org/2012/02/from-assembled-in-the-prc-to-made-and-designed-in-the-prc/>

értelemben vett Államtanács. Tágabb értelemben még ide soroljuk a további 38 közvetlenül a felügyelete alá tartozó intézményt.

A bírói ág is centralizált. A bírói rendszer négyszintű, és ehhez igazodik az ügyészség felépítése is. Az igazságszolgáltatásban nincs precedensrendszer, de az alsóbb szintű bíróságoknak figyelembe kell venniük a felsőbb szinteken meghozott ítéleteket. A Legfelsőbb Népbíróság elnökét az Országos Népi Gyűlés, tagjait a Gyűlés Állandó Bizottsága választja meg.